

Sygn. akt V ACz 156/15

POSTANOWIENIE

Dnia 24 lutego 2015r.

Sąd Apelacyjny w Katowicach Wydział V Cywilny

w składzie:

Przewodniczący: SA Iwona Wilk

Sędziowie: SA Olga Gornowicz - Owczarek

SO (del.) Aleksandra Janas (spr.)

po rozpoznaniu w dniu 24 lutego 2015r. w Katowicach na posiedzeniu niejawnym

sprawy z wniosku Z. M.

z udziałem małżonki dłużnika U. T.

o nadanie klauzuli wykonalności

na skutek zażalenia wnioskodawcy

na postanowienie Sądu Okręgowego w Katowicach

z dnia 27 listopada 2014r., sygn. akt XIV GCo 140/14

postanawia:

oddalić zażalenie i zasądzić od wnioskodawcy na rzecz uczestniczki postępowania kwotę 120zł (sto dwadzieścia złotych) tytułem kosztów postępowania zażaleniowego.

Sygn. akt V ACz 156/15

UZASADNIENIE

Wierzyciel Z. M. wystąpił do Sądu Okręgowego w Katowicach z wnioskiem, w którym domagał się nadania klauzuli wykonalności wyrokowi tamtejszego Sądu z dnia 17 października 2012r., sygn. akt XIV GC 192/11 i wyrokowi Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 13 sierpnia 2013r., sygn. akt V ACa 134/13, zmieniającego wyrok z 17 października 2012r. w ten sposób, że utrzymał w mocy wyrok zaoczny Sądu Okręgowego w Bielsku – Białej z 27 maja 2011r., sygn. akt V GC 44/11, wydany przeciwko dłużnikowi M. T., także przeciwko jego małżonce U. T. – na kwotę 75.535,38zł z ustawowymi odsetkami bliżej we wniosku oznaczonymi, z ograniczeniem jej odpowiedzialności do majątku objętego ustawową wspólnością małżeńską, wniósł nadto o zasądzenie solidarnie od uczestników postępowania zwrotu należnych kosztów. Uzasadniając wniosek podał, że dłużnik pozostaje w związku małżeńskim z U. T., a zobowiązanie wskazane w tytule wykonawczym, którego źródłem jest art.299 k.s.h., powstało przed 20 stycznia 2005r., to jest przed nowelizacją art.787 k.p.c.

Postanowieniem z 27 listopada 2014r. Sąd Okręgowy w Katowicach oddalił wniosek ustaliwszy uprzednio, że wyrokiem zaocznym z 14 września 2010r. Sąd Okręgowy w Bielsku – Białej zasądził od (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością na rzecz wierzyciela kwotę 164.092,36zł wraz z ustawowymi odsetkami, w tym od kwot: 10.538,20zł od 16 listopada 2004r., 11.323,67zł od 1 grudnia 2004r., 10.850,44zł od 16 grudnia 2004r., 12.185,60zł od 16 stycznia 2005r., 14.971,23zł od 16 stycznia 2005r., 10.928,39zł od 1 lutego 2005r. i 4.692,85zł od 1 lutego 2005r.

Faktury opiewające na wymienione kwoty zostały wystawione przed dniem 20 stycznia 2005r. Wyrokiem zaocznym z 27 maja 2011r. Sąd Okręgowy w Bielsku – Białej zasądził od dłużnika M. T. na rzecz wierzyciela kwotę 175.914,36zł, na którą składały się między innymi wymienione wyżej należności wraz z ustawowymi odsetkami od wskazanych wyżej dat. Wyrok ten został ostatecznie utrzymany w mocy wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Katowicach z 13 sierpnia 2013r., a podstawę jego wydania stanowił art.299 k.s.h. – dłużnik jako członek zarządu spółki (...) odpowiadał za jej zobowiązania. Sąd Okręgowy ustalił nadto, że M. T. i U. T. pozostają w związku małżeńskim od 26 marca 1983r.

Dokonując oceny zasadności wniosku i kierując się art.5 ust.5 ustawy z dnia 17 czerwca 2004r. o zmianie ustawy – kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2004r., Nr 162, poz.1691) Sąd Okręgowy wskazał, że momentem rozstrzygającym, które przepisy należy stosować, to jest sprzed czy po nowelizacji, jest data powstania zobowiązania dłużnika. Podkreślił, że wynikająca z art.299 k.s.h. odpowiedzialność członka zarządu ma charakter odszkodowawczy i powstaje dopiero wówczas, gdy wierzyciel nie może uzyskać zaspokojenia w trybie przymusowym bezpośrednio od spółki. Przywołał też wyrażony w judykaturze pogląd, że stan bezskuteczności egzekucji jest tym zdarzeniem prawnym, które wywołuje skutek w postaci powstania odpowiedzialności członka zarządu. W konsekwencji Sąd Okręgowy stanął na stanowisku, że datą powstania zobowiązania dłużnika nie jest data powstania zobowiązania spółki, czyli data wystawienia faktur na rzecz spółki. Czym innym jest bowiem powstanie odpowiedzialności członka zarządu na podstawie art.299 k.s.h., a czym innym ustalenie za jakie zobowiązania ponosi on odpowiedzialność. Tym samym w dacie wystawienia faktur powstała odpowiedzialność spółki za wynikające z nich należności, ale nie powstała jeszcze odpowiedzialność członka jej zarządu z mocy art.299 k.s.h. O takiej odpowiedzialności można mówić dopiero od wydania wyroku przeciwko spółce, co nastąpiło w dniu 14 września 2010r. W konsekwencji do rozpoznania wniosku o nadanie klauzuli wykonalności należało zastosować art.787 k.p.c. w aktualnym brzmieniu. Dokonując analizy tego przepisu Sąd Okręgowy wskazał, że wniosek jest bezzasadny ponieważ wierzytelność stwierdzona opisanymi na wstępie wyrokami nie powstała z czynności prawnej dokonanej przez dłużnika, ale wynika z ustawowej odpowiedzialności odszkodowawczej, ponadto nie spełniono przesłanki zgody małżonki dłużnika. Również art.787¹ k.p.c. nie stanowił podstawy uwzględnienia wniosku ponieważ wierzytelność stwierdzona tytułami egzekucyjnymi nie powstała w związku z prowadzeniem przez dłużnika przedsiębiorstwa. Sąd Okręgowy wyraził także pogląd, że w świetle przepisów obowiązujących od 20 stycznia 2005r., jeżeli zobowiązanie powstało w inny sposób niż z czynności prawnej, wierzyciel nie może uzyskać klauzuli wykonalności przeciwko małżonkowi dłużnika, a jedynie ma możliwość prowadzenia egzekucji w oparciu o tytuł wydany wyłącznie przeciwko dłużnikowi. Z tych przyczyn wniosek został oddalony, także w części dotyczącej kosztów postępowania.

W zażaleniu na powyższe postanowienie wierzyciel zarzucił naruszenie art.5 ust.6 powołanej wyżej ustawy z dnia 17 czerwca 2004r. o zmianie ustawy – kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw poprzez jego niezastosowanie i na tej podstawie domagał się zmiany postanowienia poprzez uwzględnienie wniosku w całości oraz zasądzenia solidarnie od dłużnika i jego małżonki kosztów postępowania odwoławczego. Skarżący argumentował, że stanowisko Sądu Okręgowego opiera się na założeniu, że roszczenie, o jakim mowa w tym przepisie, ma charakter egzekucyjny, podczas gdy prawidłowo należało przyjąć, że chodzi w nim o roszczenie materialnoprawne. Tylko takie rozwiązanie zapewnia należytą ochronę praw nabytych na podstawie poprzednich przepisów. Wywodził też, że odpowiedzialność związaną z bezskutecznością egzekucji określonego zobowiązania wobec spółki z ograniczoną odpowiedzialnością ponoszą na podstawie art.299 k.s.h. osoby będące członkami jej zarządu i likwidatorami w czasie istnienia tego zobowiązania.

Małżonka dłużnika wniosła o oddalenie zażalenia i zasądzenie od wierzyciela kosztów postępowania zażaleniowego.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje.

Zażalenie nie jest zasadne.

Jak trafnie wskazał Sąd Okręgowy, czego nie kwestionował także sam skarżący, w rozpoznawanej sprawie zasadnicze znaczenie ma data powstania zobowiązania dłużnika, która determinuje jakie przepisy znajdą zastosowanie w sprawie o nadaniu tytułowi egzekucyjnemu klauzuli wykonalności przeciwko małżonce dłużnika.

Sąd Okręgowy – wskazując na odszkodowawczy charakter odpowiedzialności członka zarządu, znajdującej swe źródło w art.299 k.s.h. – stanął na stanowisku, że powstaje ona dopiero w razie bezskuteczności egzekucji prowadzonej wobec spółki, a zatem wtedy, gdy wierzyciel nie może uzyskać zaspokojenia w trybie przymusowym. Idąc tym tokiem rozumowania, Sąd Okręgowy stwierdził, że w niniejszej sprawie zastosowanie znajdują przepisy po nowelizacji (tytuł egzekucyjny przeciwko spółce powstał 14 września 2010r.), a ostatecznie wniosek o nadanie klauzuli wykonalności przeciwko małżonce dłużnika okazał się bezzasadny ponieważ nie znajdował oparcia ani w art.787 k.p.c., ani w art.787¹ k.p.c.

Z kolei wierzyciel twierdził, że przepis art.5 ust.6 powołanej wyżej ustawy z 17 czerwca 2004r., zgodnie z którym jeżeli roszczenie powstało przed wejściem w życie ustawy, egzekucję prowadzi się według przepisów dotychczasowych, przemawia za zastosowaniem dotychczasowych przepisów o klauzuli wykonalności, wywodząc przy tym, że odwołuje się on do pojęcia roszczenia w znaczeniu materialnoprawnym.

Choć co do tej ostatniej kwestii zgodzić trzeba się z wierzycielem, to jednak nie zmienia to potrzeby badania kiedy samo roszczenie powstało i to niezależnie od tego czy będzie ono rozumiane w aspekcie materialnym czy procesowym.

Zgodnie z art.299 § 1 k.s.h., jeżeli egzekucja przeciwko spółce okaże się bezskuteczna, członkowie zarządu odpowiadają solidarnie za jej zobowiązania. Z powołanego przepisu wynika w sposób nie budzący wątpliwości, że odpowiedzialność członka zarządu spółki powstaje dopiero wtedy, jeżeli prowadzona przeciwko spółce egzekucja nie doprowadzi do zaspokojenia wierzyciela. Przesłankami odpowiedzialności przewidzianej w art. 299 § 1 k.s.h. są zatem: istnienie określonego zobowiązania spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w czasie, kiedy dana osoba była członkiem zarządu spółki, oraz bezskuteczność egzekucji tego zobowiązania przeciwko spółce czy to w czasie pozostawania przez tę osobę członkiem zarządu, czy to już po jej odwołaniu z zarządu (vide: wyrok Sądu Najwyższego z 16 maja 2002r., IV CKN 933/00). Tym samym data powstania zobowiązania spółki nie może być utożsamiana z datą powstania zobowiązania członka jej zarządu, która zawsze jest późniejsza.

Prawidłowo zatem uznał Sąd Okręgowy, że dla oceny zasadności wniosku należy zastosować przepis art.787 k.p.c. w jego aktualnym brzmieniu. Trafnie także w oparciu o przywołaną argumentację prawną, którą Sąd Apelacyjny w pełni akceptuje, stwierdził brak przesłanek do nadania opisanym wyżej wyrokom klauzuli wykonalności przeciwko małżonce dłużnika, zarówno w oparciu o ten przepis, jak i na podstawie art.787¹ k.p.c. Na marginesie jedynie trzeba zauważyć, że dłużnik nie jest uczestnikiem niniejszego postępowania (uchwała Sądu Najwyższego z dnia 16 października 2008 r., III CZP 85/08).

Z tych względów Sąd Apelacyjny oddalił zażalenie na podstawie art.385 k.p.c. w związku z art.397 § 2 k.p.c. i art.13 § 2 k.p.c. Rozstrzygnięcie o kosztach postępowania odwoławczego zapadło w oparciu o art.98 k.p.c. w związku z art.13 § 2 k.p.c. Wysokość tych kosztów odpowiada wynagrodzeniu pełnomocnika uczestniczki postępowania, zgodnie z § 10 ust.1 pkt 13 i § 12 ust.2 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (tekst jedn. Dz.U. z 2013r., poz.490).